

UNIONIN TILA
2018

Määräenemmistöpäätökset: tehostetaan EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa

#SOTEU

12. syyskuuta 2018

”Jos haluamme olla ”weltpolitikfähig”(*), meidän on yksinkertaistettava myös päätöksentekoprosessejamme. Yksimielisyyden vaatimus estää meitä toimimasta uskottavasti maailmanpolitiikan näyttämöllä. Euroopan unioni ei pystynyt muodostamaan yhteistä kantaa Etelä-Kiinan mereen liittyviin ongelmiin. Emme pystyneet muodostamaan yhteistä kantaa Kiinan kansantasavallan ihmisoikeustilanteeseen. Emme pystyneet muodostamaan yhteistä kantaa Jerusalemia koskevaan kysymykseen. Meidän on yksinkertaistettava päätöksentekoprosessejamme niin, että Euroopan unioni voi muodostaa kantansa myös määräenemmistöllä. Toisin kuin yleisesti uskotaan, tämä ei edellytä perussopimuksen muuttamista, sillä Lissabonin sopimuksen 31 artiklan 3 kohdassa annetaan Eurooppa-neuvostolle mahdollisuus päättää yksimielisesti aloista, joilla päätöksiä voidaan tulevaisuudessa tehdä määräenemmistöllä.”

Jean-Claude Juncker, Münchenin 54. turvallisuuskonferenssi, München, 17. helmikuuta 2018

EU on siirtynyt asteittain yksimielisistä päätöksistä määräenemmistöpäätöksiin moneen otteeseen historiansa aikana. Euroopan yhtenäisasiakirjalla käyttöön otetut määräenemmistöpäätökset ovat nykyään vakiokäytäntö EU:n päätöksenteossa. Näin ei kuitenkaan ole EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, jossa päätökset tehdään pääsääntöisesti yksimielisesti, vaikka perussopimuksissa annettaisiin mahdollisuus käyttää joustavampia päätöksentekomuotoja.

Esimerkkejä EU:n ulkopolitiikan tuloksista

EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on vahvistettu huomattavasti viime vuosien aikana. EU:sta on tulossa yhä tärkeämpi toimija maailmassa, ja se on maailmanlaajuisesti monien mielestä yleismaailmallisten arvojen puolustaja.

EU on johdonmukaisesti tukenut rauhaa ja vaurautta naapurialueillaan ja niiden ulkopuolella, oli kyse Belgradin ja Pristinän välisten suhteiden normalisoinnin helpottamisesta, vastaamisesta kansainvälisen oikeuden rikkomiseen, joka on tapahtunut Venäjän federaation puolelta Itä-Ukrainassa, tai Iranin ydinohjelmaan liittyvien neuvottelujen välitystoimista.

Yhä useammin on kuitenkin havaittavissa, että haastava kansainvälinen ympäristö vaatii yhteiseltä ulko- ja turvallisuuspolitiikalta enemmän.

Federica Mogherini, unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja ja komission varapuheenjohtaja, osallistui Iranin ydinsopimusta koskeneisiin neuvotteluihin 26.3.–2.4.2015 Lausannessa

Federica Mogherini toimi EU:n välittämän, Belgradin ja Pristinän välisen vuoropuhelun puheenjohtajana kesäkuussa 2017 – Hashim Thaci, Kosovon presidentti, Federica Mogherini ja Serbian presidentti Aleksandar Vucic.

(*) Maailmanpoliittisesti toimintakykyinen.

EU:n on aika täyttää tehtävänsä maailmanlaajuisesti

EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on vahvistettu huomattavasti viime vuosina, mutta silti on useita aloja, joilla EU:n kykyä toimia voitaisiin huomattavasti parantaa. Tällaisia aloja ovat muun muassa puolustus ja ihmisoikeuksien edistäminen, EU:n pakotteiden asettaminen tai kannan hyväksyminen keskeisissä alueellisissa ja geopolittisissä kysymyksissä. Joustavampi ja tehokkaampi päätöksentekomekanismi on tarpeen, jotta EU pystyy reagoimaan nopeasti ja asianmukaisesti muuttuviin maailmanlaajuisiin haasteisiin. Tätä varten puheenjohtaja Juncker kehottaa Eurooppa-neuvostoa hyödyntämään Euroopan unionista tehdyn sopimuksen tarjoamia mahdollisuuksia tehdä enemmän päätöksiä määräenemmistöllä:

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan 2 kohdan nojalla neuvosto voi tehdä päätöksensä määräenemmistöllä tietyissä ennalta määritellyissä asioissa.
- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan 3 kohdassa määrätty yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskeva erityinen siirtymälauseke antaa Eurooppa-neuvostolle mahdollisuuden ulottaa määräenemmistöpäätökset erityisiin yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskeviin asioihin, jos jäsenvaltiot hyväksyvät sen yksimielisesti.

Euroopan komissio ehdottaa, että näitä molempia vaihtoehtoja tarkasteltaisiin edelleen. Se on yksilöinyt kolme konkreettista ja saavutettavissa olevaa alaa, jotka hyötyisivät välittömästi siirtymälausekkeen soveltamisesta. Samalla kuitenkin pidettäisiin yllä unionin konsensukseen tähtäävää kulttuuria.

Yksimielisyydestä määräenemmistöpäätöksiin ulkopoliitikassa – KOLME ALAA

1 IHMISOIKEUKSIA KOSKEVAT KANNAT KANSAINVÄLISISSÄ YHTEYKSISSÄ, KUTEN YHDISTYNEIDEN KANSAKUNTIEN IHMISOIKEUSNEUVOSTOSSA

Ihmisoikeuksia koskeva poliittinen yhtenäisyys on ratkaisevan tärkeää EU:n pehmeän vallan ja kansainvälisen uskottavuuden säilyttämiseksi sekä monenvälisten organisaatioiden sisällä että niiden ulkopuolella.

2 PAKOTEJÄRJESTELMIEN KÄYTTÖNOTTOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET

Pakotepolitiikka on yksi EU:n vahvimista ulkopoliittikan välineistä, koska siinä hyödynnetään unionin huomattavaa taloudellista valtaa sen ulkoisten tavoitteiden edistämiseksi. EU:n yhtenäisyys on olennaisen tärkeää sisämarkkinoiden tasapuolisten toimintaedellytysten ja yhteisten Schengen-sääntöjen tehokkuuden säilyttämiseksi.

3 PÄÄTÖS SIVILIOPERAATIOIDEN KÄYNNISTÄMISESTÄ TAI TOTEUTTAMISESTA ULKOMAISTEN KRIISIEN JOHDOSTA

Koska Euroopan unioni pyrkii varmistamaan vakauden naapurialueillaan, siviilioperaatioiden määrä ja merkitys todennäköisesti kasvavat.

Määräenemmistöpäätösten edut ulkopoliitikassa

Määräenemmistöpäätösten käyttö tekisi unionista vahvemman, tehokkaamman ja uskottavamman kansainvälisen toimijan, koska sen ansiosta unionin olisi helpompi

käyttää todellista vaikutusvaltaansa kansainvälisissä yhteyksissä esittämällä vahvan ja johdonmukaisen kannan;

reagoida **nopeasti ja tehokkaasti** ulkopoliittikkaan liittyviin haasteisiin, oli kyse sitten laajemmasta naapurustosta tai sitä laajemmasta alueesta;

vahvistaa **EU:n selviytymiskykyä** suojaamalla jäsenvaltioita EU:n ulkopuolisten maiden niihin kohdistamalta paineelta tai pyrkimyksiltä hajottaa EU:ta.

Yksimieliseen päätöksentekoon liittyviä ongelmia yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla

KANSAINVÄLISET IHMISOIKEUDET

EU ei kesäkuussa 2017 kyennyt hyväksymään Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusneuvostossa Kiinan ihmisoikeustilannetta koskevaa lausuntoa yksimielisyysvaatimuksen vuoksi. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun EU ei antanut lausuntoa YK:n ihmisoikeusneuvostossa.

EU:N ULKOPOLIITTINEN LAUSUMA

EU ei heinäkuussa 2016 pystynyt tukemaan nopeasti välitystuomioistuimen YK:n merioikeusyleissopimuksen perusteella tekemää päätöstä asiassa, joka koski Etelä-Kiinan merta, muutaman jäsenvaltion vastalauseiden vuoksi, vaikka kyseiset vastalauseet eivät liittyneet itse päätökseen. Vasta useiden päivien tiiviiden neuvottelujen jälkeen lausumasta päästiin yhteisymmärrykseen. EU ei kuitenkaan onnistunut esittämään kehotusta päätöksen täytäntöönpanosta.

EU:N PAKOTTEET

Kesällä 2017 yksimielisyysvaatimus esti EU:n rajoittavien toimenpiteiden kohdistamisen Venezuelaa vastaan vastauksena demokraattisesti valitun kansalliskokouksen aseman heikentämiseen. Toimenpiteet hyväksyttiin lopulta marraskuussa 2017, sen jälkeen kun tilanne oli huonontunut entisestään. Yksimielisyysvaatimukset ovat myös viivästyttäneet tai estäneet yhteisymmärrykseen pääsemisen niistä henkilöistä ja yhteisöistä, jotka merkitään voimassa oleviin EU:n pakoteluetteloihin.

YHTEISEEN TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSPOLITIikkaan LIITTYVÄT SIVIILIALAN OPERAATIOT

Yksimielisen päätöksenteon vaatimusta on joissakin tapauksissa käytetty neuvotteluvälineenä. Vuonna 2018 yksi jäsenvaltio esti EU:n siviilioperaation laajentamisen Sahelissa, kunnes toinen jäsenvaltio luopui varaumistaan, jotka koskivat erillistä operaatiota Irakissa.

